

ARCHITECTURE IN PERSPECTIVE

VYSOKÁ ŠKOLA BĀŇSKÁ - TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA FAKULTA STAVEBNÍ KATEDRA ARCHITEKTURY

14

14th / 14.

Architecture in Perspective 2022 / Architektura v perspektivě 2022

VŠB - Technical University of Ostrava
Faculty of Civil Engineering, Department of Architecture

Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava
Fakulta stavební, katedra architektury

Proceedings of the International Conference / Sborník příspěvků z mezinárodní konference

Editors / Editoři:

prof. Ing. Martina Peřínková, Ph.D.
Ing. arch. Sandra Jüttnerová
Ing. arch. Lucie Videcká

Graphic / Grafická úprava:

Ing. arch. Sandra Jüttnerová, Ing. arch. Lucie Videcká

Print / Tisk:

VŠB - Technical University of Ostrava / VŠB - Technická univerzita Ostrava

Publisher / Vydavatel:

VŠB - Technical University of Ostrava, Faculty of Civil Engineering, Department of Architecture /
VŠB - Technická univerzita Ostrava, Fakulta stavební, Katedra architektury

ISBN 978-80-248-4646-0

Reviewers / Recenzenti:

prof. Ing. Jiří Brožovský, Ph.D.

prof. Ing. Darja Kubečková, Ph.D.

prof. Ing. arch. Alois Nový, CSc.

prof. Ing. arch. Ing. Zuzana Pešková, Ph.D.

Assoc. Prof. Arch. Grzegorz Nawrot, D.Sc. Ph.D.

Assoc. Prof. Tomasz Wagner, D.Sc. Ph.D.

doc. Ing. arch. Andrea Bacová, Ph.D.

doc. Ing. Oľga Ivánková, Ph.D.

doc. Ing. arch. Danica Končeková, Ph.D.

doc. Ing. arch. Gabriel Kopáček, Dr.

doc. Ing. Ivana Mahdalová, Ph.D.

doc. Ing. arch. Lubica Selcová, Ph.D.

doc. Ing. Sabah Shawkat, Ph.D.

doc. Mgr. Marek Sibinský, Ph.D.

doc. Ing. arch. Jindřich Svatoš

doc. Ing. arch. Edita Vráblová, Ph.D.

Ing. arch. Michal Czafik, Ph.D.

Ing. arch. Ivona Dlábiková, Ph.D.

Ing. Martin Ferko, Ph.D.

Ing. arch. Adam Guzdek, Ph.D.

Ing. Denisa Hrubanová, Ph.D.

PhDr. Jiří Jung, Ph.D.

Ing. arch. Ondřej Juračka, Ph.D.

Ing. arch. Dagmar Kutá, Ph.D., Paed. IGIP

Ing. arch. Martin Nedvěd, Ph.D.

Ing. arch. Klára Palánová, Ph.D.

Ing. Radka Pernicová, Ph.D.

Ing. Zbyněk Proske, Ph.D.

Ing. arch. Kateřina Riedlová, Ph.D.

Mgr. Art. Ing. Richard Schlesinger, Ph.D.

Ing. arch. Aleš Vaněk, M.Eng., Ph.D.

Ing. Pavel Vlček, Ph.D.

Ing. Renata Zdařilová, Ph.D.

Mgr. Jaroslav Zeman, Ph.D.

CONTENT / OBSAH

1/ Theory and philosophy of architectural design

/ Teorie a filozofie architektonického navrhování

ARCHITECTURAL PERIODICALS IN SOCIALIST YUGOSLAVIA AS EXTENDERS OF WESTERN ARCHITECTURE (1947-1960) D. KAHLE.....	8
WOOD MATERIAL IN THE INTERIOR OF KINDERGARTENS AND ITS APPLICATION IN RESTORATIVE ENVIRONMENTAL AND BIOPHILIC DESIGN / MATERIÁL DREVA V PROSTREDÍ INTERIÉRU MATERSKÝCH ŠKÔL A JEHO UPLATNENIE V RESTORATÍVNOM ENVIRONMENTÁLNO M A BIOFILNOM DIZAJNE D. KONČEKOVÁ - J. HANTÁK.....	15
GROWING AND WANDERING MUSEUMS / RASTÚCE A PUTUJÚCE MÚZEÁ A. SCHLEICHER.....	19
POST-DIGITAL COLLAGE – FROM IDEAL TO REALITY / POSTDIGITÁLNA KOLÁŽ – OD IDEÁLU K REALITE V. ŠIMKOVIČ - M. ŽITŇANSKÝ - J. FILÍPKOVÁ.....	25
ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN ARCHITECTURE, THE IMPORTANCE OF DATA SET AND DISCRIMINANT / UMĚLÁ INTELIGENCE V ARCHITEKTUŘE, VÝZNAM DATASETU A DISKRIMINANTU J. VÍTEK.....	31
VIRTUAL TWINS OF ARCHITECTURE: THE SINGULARITY OF THE PROFESSION AND THE FIELD / VIRTUÁLNÍ DVOJČATA ARCHITEKTURY: SINGULARITA PROFESE I OBORU M. ŠOUREK.....	36
THE HIDDEN GEOMETRY OF PRAGUE’S HISTORICAL CITY CENTER K. RIEDLOVÁ.....	51
"APPEARANCES OR REALITY? REDEFINITION AND DENATURIZATION OF BEAUTY IN A NON-BEAUTIFUL SPACE" A. GAŠOWSKA-KRAMARZ.....	57
THREE PRINCIPLES OF ARCHITECTURE / TŘI PRINCIPY ARCHITEKTURY P. HRŮŠA.....	62
2/ Urbanism and public space / Urbanismus a veřejný prostor	
THE IMPACT OF THE ORIENTATION OF TERRACED FAMILY HOUSES ON THE ENVIRONMENT R. RUHIG - E. RUHIGOVÁ.....	70
PANDEMIC AND EPHEMERAL ARCHITECTURE / PANDÉMIA A EFEMÉRNA ARCHITEKTÚRA S. KOLIMÁROVÁ - A. SCHLEICHER.....	75
THE POLJANE AND CITY HALL PARKS AS WORTHY COUNTERPARTS TO THE BUILT MODERNIST IDIOM M. ČAVLOVIČ - A. SEVŠEK.....	79
SEARCHING FOR LOST IDENTITY OF ORAVA COUNTRYSIDE / HĽADANIE STRATENEJ IDENTITY ORAVSKÉHO VIDIEKA F. BRÁNICKÝ - J. GREGOROVÁ.....	84

USE OF PARKING LOTS FROM THE POINT OF VIEW OF THE CITY'S ECONOMY M. PEŘINKOVÁ - F. SLIVKA - M. ZÁHRADNÍK - J. HOŘÍNEK.....	90
ORGANIZATION OF TRANSPORT IN THE LOCALITY OF HOUSING ESTATE IN OSTRAVA - SOUTH D. MACHA - J. NOVAK - D. FIBICH - K. PLOCOVA.....	95
BERLIN – THE INFLUENCE OF CULTURAL DIFFERENCES OF INHABITANTS ON THE TYPICAL FEATURES OF CONTEMPORARY URBAN SPACE / BERLÍN – VLIV KULTURNÍCH ROZDÍLŮ OBYVATEL NA TYPICKÉ ZNAKY SOUDOBÉHO MĚSTSKÉHO PROSTORU M. MOGGERT.....	99
URBAN GREEN INFRASTRUCTURE AND ITS STABILITY – QUALITY OF URBAN GREENERY AREAS IN SELECTED CITIES OF THE CZECH REPUBLIC / MĚSTSKÁ ZELENÁ INFRASTRUKTURA A JEJÍ STABILITA – KVALITA PLOCH MĚSTSKÉ ZELENĚ VE VYBRANÝCH MĚSTECH ČESKÉ REPUBLIKY L. ŠTEFL - P. ŠIMEK.....	103
INTEGRATION OF ATYPICAL INTERSECTIONS INTO STREET SPACE J. NOVAK - D. MACHA - D. FIBICH - K. PLOCOVA.....	111
URBAN ECONOMY OF HOUSING ESTATES – ECONOMIC VALUATION METHODS AND QUESTIONNAIRE SURVEY OF INHABITANT PREFERENCES / URBÁNNÍ EKONOMIE SÍDLIŠŤ – EKONOMICKÉ HODNOTÍCÍ METODY A DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ PREFERENCÍ OBYVATEL O. CHUDÝ.....	115
EARL MACHINE MILL, STEAM SAW, COOPERATIVE DIARY IN TELČ. BROWNFIELDS, MEMORY SITES, VAGUE TERRAINS? / HRABĚCÍ STROJNÍ MLÝN, PARNÍ PÍLA, DRUŽSTEVNÍ MLÉKÁRNA V TELČI. ÚHORY, MÍSTA PAMĚTI, VÁGNÍ TERÉNY? K. SIDIROPULU-JANKŮ.....	123
THE DEPOPULATION OF THE HISTORICAL PART OF THE CITY MORAVSKÁ OSTRAVA / VYLIDNĚNÍ HISTORICKÉ MĚSTSKÉ ČÁSTI MORAVSKÁ OSTRAVA M. JEŽEK.....	128
 3/ Court architecture of housing, civil equipment and construction engineering / Soudová architektura bydlení, občanské vybavenosti a stavebního inženýrství	
IN BETWEEN ARCHITECTURE AND ART – ART INSTALLATION / NA POMEDZÍ ARCHITEKTÚRY A UMENIA – UMELECKÁ INŠTALÁCIA K. BOHÁČOVÁ - A. SCHLEICHER.....	132
APPROACHES TO THE CURRENT EXTENSION OF HISTORIC BUILDINGS / PŘÍSTUPY K SOUČASNÝM DOSTAVBÁM HISTORICKÝCH STAVEB P. NAHÁLKA - E. ORAVCOVÁ.....	137
UNIVERSAL DESIGN PRINCIPLES IN STN 73 4301 RESIDENTIAL BUILDINGS AND THEIR APPLICATION IN APPLIED RESEARCH / ZÁSADY UNIVERZÁLNEHO NAVRHOVANIA V STN 73 4301 BYTOVÉ BUDOVY A ICH UPLATNENIE V APLIKOVANOM VÝSKUME A. BACOVÁ - Ľ. SELCOVÁ - B. PUŠKÁR.....	143
THE IMPACT OF PANDEMIC ON THE DESIGN OF OFFICE SPACES / VPLYV PANDÉMIE NA NAVRHOVANIE ADMINISTRATÍVNYCH PRIESTOROV J. HÚSENICOVÁ - V. ŠIMKOVIČOVÁ	148

4/ Monument care, renovation and conversion of buildings and architectural complexes / Památková péče, obnova a konverze objektů a architektonických celků

HELFTŠTÝN: PROGRESS OR REGRESSION / HELFTŠTÝN: POKROK NEBO REGRESE H. BALLOŠOVÁ.....	154
ARCHITECTURE AMONG INDUSTRY / ARCHITEKTÚRA MEDZI INDUSTRIÁLOM E. BORECKÁ - Z. ŠIŠKOVÁ.....	157
REUSE OF BUILDINGS FOR TELECOMMUNICATIONS FROM 2. HALF OF THE 20TH CENTURY / KONVERZE STAVEB PRO TELEKOMUNIKACE Z 2. POL. 20. STOLETÍ T. ČUNDERLÍK.....	161
THE RESEARCH INTO THE BUILDING TECHNIQUE OF MEGALITHIC STRUCTURES I. DLÁBIKOVÁ - F. SLIVKA - M. KANTOROVÁ - J. VEČEŘOVÁ - M. POPE - M. PEŘINKOVÁ.....	165
SELECTED DETAILS OF THE BUILDING STRUCTURES OF URBAN APARTMENT HOUSES REALIZED AT THE END OF THE 19TH CENTURY / VYBRANÉ DETAILY STAVEBNÍCH KONSTRUKCÍ MĚSTSKÝCH ČINŽOVNÍCH DOMŮ REALIZOVANÝCH NA KONCI 19. STOLETÍ K. KROFTOVÁ - L. HEJNÝ.....	168
APPROACHES TO THE CURRENT EXTENSION OF HISTORIC BUILDINGS / PŘÍSTUPY K SOUČASNÝM DOSTAVBÁM HISTORICKÝCH STAVEB A. LANGROVÁ - V. SCHWARZ - M. ZÁHRADNÍK - J. SVATOŠ.....	173
IMPACT OF RUIN COVERAGE ON PRESENTATION OF THE RUIN IN RELATION TO EXPOSITION / DOPAD ZASTREŠENIA RUINY NA METODIKU JEJ PREZENTÁCIE VO VZŤAHU K EXPOZOVANOSTI M. POLIAK - J. GREGOROVÁ.....	179
RESEARCH OF CONVERSIONS OF INDUSTRIAL OBJECTS AND THEIR POSSIBLE USE IN OSTRAVA F. SLIVKA - J. HOŘÍNEK - M. ZÁHRADNÍK - M. PEŘINKOVÁ.....	184
ARCHITECTURAL INTERVENTIONS IN THE AREA OF PRAGUE CASTLE IN THE 70S OF THE 20TH CENTURY / ARCHITEKTONICKÉ INTERVENCE V AREÁLU PRAŽSKÉHO HRADU V 70. LETECH 20. STOLETÍ M. ŠNORBERT.....	189

5/ Countryside and rural architecture / Venkovský prostor a architektura venkova

PLOSKOVICE COURT – FORMER AGRICULTURAL AREA AND ITS POSSIBLE FUTURE USE FOR INDIVIDUAL RECREATIONAL HOUSING / PLOSKOVICKÝ DVŮR – BÝVALÝ ZEMĚDĚLSKÝ AREÁL A JEHO MOŽNÉ BUDOUCÍ VYUŽITÍ PRO INDIVIDUÁLNÍ REKREAČNÍ BYDLENÍ Z. PEŠKOVÁ.....	198
ANALYSIS OF THE LEGISLATION ON SPATIAL PLANNING AND SPATIAL PLANNING TOOLS OF RURAL SETTLEMENTS IN CENTRAL EUROPE L. PETR.....	203
POSSIBILITIES OF REDUCING THE ENERGY DEMAND OF HISTORICAL RURAL BUILDINGS / MOŽNOSTI SNIŽOVÁNÍ ENERGETICKÉ NÁROČNOSTI HISTORICKÝCH VENKOVSKÝCH OBJEKTŮ J. ROLÍNKOVÁ - Z. VYORALOVÁ.....	209

6/ Trends and technologies in architecture / Trendy a technologie v architektuře

USE OF GEOINFORMATION SYSTEMS IN THE REAL ESTATE MARKET / VYUŽITÍ GEOINFORMAČNÍCH SYSTÉMŮ NA REALITNÍM TRHU K. BORTLOVÁ - J. DULENČÍN.....	218
USE OF DRONES IN TRANSPORT INFRASTRUCTURE / VYUŽITÍ DRONŮ V DOPRAVNÍ INFRASTRUKTUŘE D. FIBICH - K. PLOCOVÁ - V. ŠKVAIN.....	222
ARCHITECTURAL COMPOSITION OF MODULAR UNIVERSITY DORMITORIES E. VRÁBLOVÁ - M. CZAFÍK	226
MODERN INSULATION MATERIAL AS A NEW PIPE DESIGN OPTION P. VRBOVÁ - L. PROKOPOVÁ.....	229

PANDEMIC AND EPHEMERAL ARCHITECTURE

PANDÉMIA A EFEMÉRNA ARCHITEKTÚRA

Simona Kolimárová - Alexander Schleicher

ABSTRACT: In the light of a worldwide pandemic crisis, architecture and public spaces, as primary elements forming our environment, are being challenged to be more flexible and adaptable every day. We witnessed changes of routines and conventions which were being transformed into new medias, social distancing, changes in use of interiors, public life flowing into spaces that were not used so far.

Architecture can be viewed as nonflexible industry where prompt, ad hoc, reaction can be almost inexecutable. Strictly short time period for adaptation determined by this crisis brought to light use of simple ephemeral structures.

Article is presenting multiple case studies, with emphasise put on non-medical structures. Did they bring needed function and esthetical quality? Is it possible to implement rules of the universal design and thus make these structures accessible to all? Is it possible that temporary saturations of our needs in public space will become one of the design solutions for urban areas?

KEYWORDS: architecture; temporality; ephemerality; urban attractor; public space; civic building; pandemic; crisis infrastructure; universal design

ABSTRAKT: Vo svetle súčasnej pandemickej krízy, sú architektúra a verejné priestranstvá, ako primárne elementy formujúce naše žité prostredie, vystavované čoraz vyšším požiadavkám na flexibilitu a adaptabilitu. Boli sme svedkami zmien zabehnutých konvencií, ktoré sa pretavovali do nových médií, zavedenia sociálneho dištanču, zmeny využívania interiérov, rozvoľnenia verejného života aj do dosiaľ menej využívaných verejných priestorov.

Vo všeobecnosti môže byť architektúra považovaná za neflexibilné odvetvie, kde ad hoc reakcia je veľmi náročná. Krátky čas a nevyhnutnosť adaptovania súčasným požiadavkám však dal do pozornosti využitie nenáročných prvkov dočasnej architektúry.

Článok prezentuje viacero prípadových štúdií, s dôrazom na stavby bez medicínskej funkcie. Priniesli funkčnú, ale aj estetickú kvalitu? Sú uplatniteľné pravidlá univerzálneho dizajnu, a tak tieto realizácie prístupné všetkým? Ukáže sa dočasné saturovanie funkcií vo verejnom priestore cestou pre zastabilizované mestské štruktúry?

KLÚČOVÉ SLOVÁ: architektúra; dočasnosť; efemérnosť; katalyzátor; mestský atraktor; verejný priestor; občianske stavby; pandémia; kritická infraštruktúra; univerzálne navrhovanie

ÚVOD

Celosvetová pandémia ochorenia Covid-19 so sebou priniesla viacero reštrikcií a pravidiel, ktoré bolo potrebné uplatňovať v architektúre a verejných priestranstvách, ako primárnych elementoch, ktoré formujú naše žité prostredie. Boli sme svedkami zmien zabehnutých procesov a konvencií, ktoré sa nevyhnutne pretavovali do nových médií, zavedenia sociálneho dištanču, zmeny využívania našich interiérov, nevyužívania verejných budov, utlmenia spoločenských a kultúrnych akcií a rozvoľnenia verejného života aj do dosiaľ menej využívaných verejných priestorov. Objekty a verejné priestory boli vystavované čoraz vyšším požiadavkám na flexibilitu a adaptabilitu, ktorá by umožňovala potrebné kapacitné a funkčné zmeny alebo premiestnenie niektorých funkcií do exteriéru.

Zvyčajne sú realizácie v architektúre a budovaní verejných priestranstiev dlhodobé plánované, projektované, prezentované viacerým stranám, čím môžeme principiálne vylúčiť promptnú reakciu, ale aj niektoré nekonvenčné alternatívy, ktoré sú neotestované, ale aj čiastočne limitované verejnou mienkou a zapojenými orgánmi. Limit krátkeho času, ktorý pandémia priniesla, ale donútil nielen tvorcov, ale aj samosprávy a samotnú verejnosť sa adaptovať rýchlejšie, uvažovať o variáciách riešení, o nutnej rýchlosti ich implementácie, a tak podporila uvažovanie o netradičných formách nenáročných intervencií a prvkoch dočasnej architektúry, ktoré by flexibilne saturovali aktuálne potreby verejnosti.

Objekty dočasnej architektúry sa objavovali v dejinách architektúry od nepamäti – kým pri prvých takýchto

objektoch môžeme konštatovať, že ide o architektúru, ktorá vyplynula zo života človeka nomáda, neskôr mala v histórii svoje miesto ako objekty suplovania občianskej vybavenosti¹ a v kategóriách slávnejšej architektúry – hovoríme prevažne o objektoch stavaných pri príležitostiach výnimočných udalostí v spoločnosti, alebo meste – tieto objekty môžeme spoločne nazývať objektami architektonických festivalov. [1]

V súčasnosti môžeme pozorovať nárast výskytu dočasných riešení v architektonickom a urbanistickom plánovaní. Zmeny v súčasnom vnímaní ukotvenia architektúry v čase, ktoré podmienili opätovný nástup dočasnej architektúry. Objekty už nie sú vnímané optikou večných artefaktov, naopak upriamujú na pozornosť na potrebu neustálych premien a atrakcie. V súčasnosti môžeme dočasnú architektúru na základe funkčnej a programovej náplne deliť na objekty s utilitárnou intenciou – stavby krízového manažmentu, suplovanie vybavenosti, stavby s intenciou zmeny priestoru, a stavby s intenciou exhibície alebo intenciou propagácie a predaja a dočasnú architektúru eventov a slávností. [2]

Súčasne môžeme vnímať ideový progres tvorby dočasnej architektúry, ktorý smeruje k etablovaniu riešení, ktoré nie sú ani len pragmaticky utilitárne, ani naivne dekoratívne, ktoré sa primárne pričiňujú k implementovaniu nových funkcií a priestorových rovníčok do štruktúry našich miest alebo krajiny. Vďaka dočasnosti môžeme pri návrhu funkcie testovať aj nekonvenčné riešenia, a tak overiť aj možnosti prínosné pre stále riešenia. Pri tom ako náš svet čelí stále rýchlejšim zmenám, bude potrebné čoraz viac pracovať s elementom času v priestore. Je možné, aby práve dočasné ob-

SIMONA KOLIMÁROVÁ, ING. ARCH.

Institute of Architecture of Public Buildings
Faculty of Architecture and Design
Slovak University of Technology in Bratislava
Námestie Slobody 19,
812 45 Bratislava, Slovakia

simona.kolimarova@stuba.sk

Simona Kolimárová is doctoral student at Faculty of architecture and design STU with dissertation thesis Phenomenon of ephemeral architecture, under the supervision of doc. Ing. arch. Alexander Schleicher, PhD. Her research focuses at phenomenon of time in architecture, ephemeral architecture and its impact on public spaces and landscape. She is part of the team of project PUN – Project of Universal Design – project raising awareness among professionals and the general public about the rights of people with disabilities, accessibility and universal design.

ALEXANDER SCHLEICHER, DOC. ING. ARCH., PHD.

Institute of Architecture of Public Buildings
Faculty of Architecture and Design
Slovak University of Technology in Bratislava
Námestie Slobody 19,
812 45 Bratislava, Slovakia

alexander.schleicher@stuba.sk

Alexander Schleicher is architect and university teacher. He teaches at Faculty of architecture and design STU in subjects dealing with civic buildings, especially museums and museum related facilities and in design studios focused on the design of civil buildings. He is part of the team of project PUN – Project of Universal Design – project raising awareness among professionals and the general public about the rights of people with disabilities, accessibility and universal design.

¹ V antickom Ríme môžeme pozorovať dočasné stavby občianskej vybavenosti, ktoré boli stavané za účelom doplnenia absentujúcej stavby (prevažne kultúrneho objektu) ako protest širokej verejnosti voči neschopnosti vládnucej vrstvy.

² „Rýchlo sme si uvedomili, že projektovanie v kontexte sociálno-ekonomickej krízy, ktorá nastala, nás žiadalo myslieť mimo tradičných stavebných materiálov. Dospeli sme k záveru, že dizajn musel byť vytvorený z materiálov, ktoré už boli súčasťou našich každodenných rutín, ktoré by sa dali recyklovať alebo znovu použiť v architektúre, aby sa ušetrili náklady. To nás viedlo k skúmaniu stavebnej infraštruktúry ako obývateľnej architektúry. Rozhodli sme sa, že riešenie je najvhodnejším stavebným systémom vzhľadom na jeho modularitu, dostupnosť a „vonkajší pocit.“ [5]

³ „Neboli sme presvedčení, že obyvatelia Bogoty budú vnímať stolovanie na lešení ako nezabudnuteľný zážitok vzhľadom na „priemyselné“ a „studené“ vlastnosti materiálu.“ [5]

jekty doplnili potreby, ktoré nám v priestore chýbajú? [3]

PANDEMICKÉ ZMENY

Viacere vlády a inštitúcie vyzvali architektonickú a dizajnérsku obec na prípravu návrhov pre dočasné karanténne jednotky alebo celé dočasné nemocnice. Odborníci sa taktiež zamerali na návrhy rôznych predmetov, ktoré mali zvyšovať užívateľskú bezpečnosť, alebo predznamenávať posun v architektúre v budúcnosti, v typologických zmenách, ktoré v tom čase predpokladali ako nevyhnutné.

Najväčší dopad mala pandémia na fungovanie v husto obývaných mestských štruktúrach. Verejné priestory sú našim najcennejším aktívom, ktoré ako spoločnosť vlastnime. V čase krízy ich môžeme považovať za kľúčové, ponúkajúce nielen priestor pre stretávanie sa, ale taktiež priestor pre tvorenie sekundárnych zariadení, rozšírení, zabezpečenie živobytia niektorých občanov, šport, kultúru. [4]

V súčasnosti na Slovensku dostávajú dočasné objekty menšej mierky realizované vo verejnom priestore alebo kultúrnej krajine viac priestoru a stávajú sa predmetom odborného aj verejného dialógu. Realizáciami sa na Slovensku zaoberajú napríklad občianske združenie Periférne Centrá v obci Dúbravica, kde každoročne organizujú rezidencie umelcov a architektonických ateliérov, vrámci ktorých vznikajú diela osadené do krajiny Podpoľania alebo obce; vrámci workshopov [1:1], organizovaných ateliérom Woven, každoročne vznikali dočasné objekty a mobiliár, osadený vo verejných priestoroch; ateliér Haus vytvoril viacero objektov tvoriacich zázemie pre kultúrne akcie alebo podpora verejného života a stretávania sa. Počas pandémie sme však nepozorovali riešenia vytvorené ako špecifická odpoveď na vtedajšiu situáciu. Tunajšie realizácie boli pragmatické – išlo o riešenia krízového manažmentu, ktoré spočívali vo využívaní kontajnerových buniek, prázdnych autobusov a električiek, stanov alebo prístreškov, ktoré vytvárali samostatné priestory pre testovanie občanov vo verejnom priestore. Ich pragmatickosť však nemusíme hodnotiť negatívne – plnili svoj účel a dočasne naplnili potrebu služby, bez veľkého priestorového nároku, v otvorených priestranstvách.

V zahraničí sme však mohli sme vidieť aj dočasné realizácie bez priamej spätosti s medicínskou funkciou, napomáhajúce adaptácii priestorov pre čiastočný návrat do kultúrneho a spoločenského života. Objekty, ktoré podnecovali k návšteve rôznych, aj odľahlejších, lokalít a vytvárali tak protipól hustote miest, objekty, ktoré dávali priestor pre vznik kultúrnych podujatí, pre bezpečnejšie stretávanie sa.

DOČASNÁ ARCHITEKTÚRA PANDÉMIE

LA PERSE

Pavilón La Perse bol vytvorený v meste Bogota v Kolumbii. Navrhli ho autori Germán Bahamón a Alejandro Saldarriaga zo štúdia Colab-19. Kolumbia čelila počas pandémie jedným z najtvrdších pandemických opatrení, a práve mesto Bogota čelilo jednému z najdlhších lockdownov. Gastro sektor týmto bol, ako všade vo svete, výrazne zasiahnutý.

Pavilón La Perse dostal svoje pomenovanie podľa námestia La Plaza de la Perseverancia, kde je umiestnený objekt tržnice s viacerými gastro prevádzkami v návaznosti, na ktorý bol pavilón budovaný. Autori boli vyzvaní zvýšiť možnú kapacitu návštevníkov v exteriéri pri dodržaní všetkých pandemických opatrení a umožniť tak aspoň obmedzené fungovanie pre susediace prevádzky. [5]

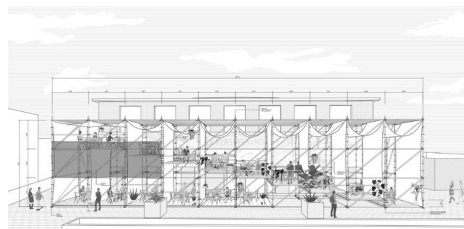
Pavilón ponúkajúci „Al fresco dining“- čiže stolovanie pod holým nebom bol realizovaný na dlhom a úzkom

priestore, ktorý je inokedy venovaný letnej terase. Prvotným plánom bolo realizovať objekt len na jeden mesiac a po zvážení jeho dopadov na prostredie a fungovanie sa jeho trvanie predĺžilo až do januára 2021, fungoval tak až pol roka. Pavilón počas prvého mesiaca vygeneroval nárast návštevnosti až o 280 %. [5]

Pavilón La Perse bol navrhnutý bez akéhokoľvek rozpočtu zo strany samosprávy alebo prevádzkarov. Ambíciou bolo, aby mal tento dočasný objekt minimálny dopad na životné prostredie a nevytváral žiadny odpad, čo sa podarilo použitím lešenárskeho systému.² Vďaka sponzorskému zapožičaniu nie rozsiahleho lešenia vznikla modulová konštrukcia. Svojou pôdorysnou stopou kopírovala vymedzený priestor a bola navrhnutá tak, aby generovala bezpečný odstup v horizontálnom aj vertikálnom smere od ostatných návštevníkov. Verejný priestor tak dostal ďalšiu dimenziu a vertikálne sa rozšíril a násobil. Architekti z Colab-19 pri navrhovaní dbali na to, aby konštrukcia nepôsobila na návštevníkov chladne, ale aby prinášala návštevníkom príjemný pocit zo stolovania. Využitie kontrastného prvku bielej tkaniny, priestor zjemňuje svojou materialitou aj prirodzeným jemným pohybom vo vetre.³

Tento systém okrem svojej modularnosti, jednoduchého princípu stavania ponúka možnosť opätovného použitia lešenárskej konštrukcie¹ pri inom projekte. Modulovosť (rozložiteľných) objektov vo všeobecnosti prináša udržateľnosť vyplývajúcu z nespočetných variácií rozdielných vo veľkosti, objeme a tvare.

Riešenie pavilónu La Perse je z hľadiska univerzálneho dizajnu bariérové⁴. Najnižšia úroveň pavilónu ma vytvorenú podlahu približne 10 cm nad okolitým terénom, ďalšie podlažia sú prístupné schodiskom. S ohľadom na rozmery predmetného priestoru, kde bol pavilón inštalovaný je využitie rampy nerealizovateľné a využitie výťahu pri danom type objektu môžeme hodnotiť ako absolútne nevhodné. Pavilón teda neponúkal priestor pre všetkých, dokonca vytváral bariéry, ktoré pri využití letnej terasy na teréne v priestore neexistovali. Riešenie sa ponúka v sprístupnení najnižšej úrovne stolov, priamo na teréne, a poskytnutie tak istej kapacity osobám s obmedzenými schopnosťami pohybu alebo rodičom s kočíkom.

Obr. 1.: Dočasná intervencia - Pavilón La Perse (Zdroj: Colab-19)

Obr. 2.: Dočasná intervencia - Pavilón La Perse (Design, management, and coordination by: Colab-19; Supported by: SCA (Colombian Society of Architects); Collaborators: Equinorte Concrete framework system + Arquidiocesis de Bogotá + CESCA + Alcaldía de Bogotá) (Zdroj: Colab-19, autor fotografie: Andres Toquica)

Napriek konzervatívnej miestnej verejnosti, ktorá prevažne nemá pozitívny vzťah k modernej architektúre a dizajnu, bol pavilón veľmi kladne hodnotený a vytváral lokálny bod záujmu. Môžeme hodnotiť, že pavilón sa stal symbolom oživenia mesta, návratom k štandardnejšiemu spoločenskému fungovaniu a stretávaniu sa za dodržania maximálneho pocitu bezpečia.

AMFITEÁTER LA CONCORDIA

Amfiteáter La Concordia nadviazal na úspech pavilónu La Perse. Autori boli oslovení o zreplikovanie priestoru, ktorý by aj v ich lokalite dokázal saturovať potreby pri stretávaní sa verejnosti. Amfiteáter La Concordia bol navrhovaný na námestí Plaza de la Concordia, v meste Bogota v Kolumbii, ktoré narozdiel od predchádzajúcej lokality slúži aj iným funkciám. Pavilón bol lokalizovaný na vyvýšenej terase námestia, v tesnej blízkosti galérie Santa Fe, divadla, miestnych gastro prevádzok a obchodov.

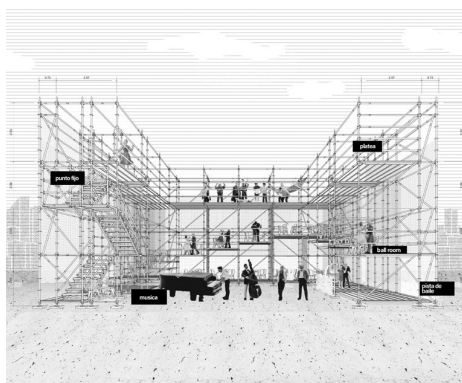
Objekt bol realizovaný po demontovaní predchádzajúcej intervencie, v januári 2021. Autori dospeli k záveru, že nový dizajn by mal odrážať rôznorodé funkcie a kultúrny aspekt prítomný na námestí. Navrhovaná konštrukcia je preto schopná ponúknuť nielen vonkajšie stolovanie, ale aj priestor pre predaj tovaru, hľadisko pre flexibilný amfiteáter, ale aj vyhladku na mesto. [5]

Pôdorysná stopa objektu je v tvare písmena U, z jednej strany otvorená. Toto otvorenie smeruje ku vchodu do budovy, podporuje význam fasády kultúrnej budovy, dáva priestor na smerovanie kultúrnych akcií v predpolí. Autori vyhodnotili, že úspech predchádzajúcej intervencie pramenil z vertikálneho rozšírenia verejného priestoru, preto je aj táto realizácia viacpodlažná. V svojom centre vytvára priestor pre akékoľvek predstavenie, koncert alebo dokonca náboženské podujatie. [5]

Spodné podlažia poskytujú priestor pre predaj tovaru menším prevádzkam, ďalšie podlažie, prístupné schodiskom, ponúka, podobne ako pri pavilóne La Perse, oddelené priestory pre stolovanie pod holým nebom, najvyššie podlažie je voľne prístupné, a keďže je pavilón umiestnený na vyvýšenom mieste voči okolitému verejnému priestoru, a taktiež ponúka svoju vlastnú výšku, je venované vyhladke na mesto Bogota. Vyhladka bola do návrhu doplnená nielen z dôvodu priaznivých podmienok pre túto funkciu. Autori si pri predchádzajúcej intervencii uvedomili, že pavilóny zaberajú verejný priestor, z ktorého profitovali len užívatelia intervencie. Preto sa rozhodli do ďalšieho diela vložiť verejnú plochu prístupnú každému, bez ohľadu na to, či je zákazníkom niekto z prevádzok, ktorej plocha bude kopírovať priestor, ktorý samotný pavilón zaberá. Riešenie je z hľadiska univerzálneho dizajnu bariérové⁴. Najnižšia úroveň pavilónu ma vytvorenú podlahu približne 10 cm nad okolitými plochami, ďalšie podlažia sú prístupné schodiskom. Bezbariérovým je jedine hľadisko, ktoré je priamo na teréne a nie fyzickou súčasťou intervencie. Je možné sa zúčastniť kultúrneho programu, bohužiaľ nie je možné užívať ostatné funkcie objektu, ktoré sa nachádzajú na vyšších úrovniach akými sú gastro prevádzky a obchody.

Ako píše autorky Natália Filová a Lea Rollová: „Prístupnosť je jedným z najdôležitejších predpokladov pre začlenenie ľudí s postihnutím do spoločenského života. ... Univerzálne navrhovanie znamená, že dizajn produktov, prostredia, programov a služieb je navrhovaný tak, aby bolo možné ho použiť čo najširšou skupinou ľudí v čo najväčšej miere bez potrebných dodatočných úprav.“ [6] Na základe tohto princípu sa javí ako najvhodnejšie riešenie združovať dva moduly v jednej výškovej úrovni, kde by následne bolo možné realizovať prepojenie rampou, namiesto schodiska. Toto riešenie by si však vyžadovalo hmotové prispôbenie,

čo by sa malo odraziť už v tvorbe konceptu.

Obr. 3.: Dočasná intervencia – Amfiteáter Concordia (Zdroj: Colab-19)

Obr. 4.: Dočasná intervencia – Amfiteáter Concordia - v meste Bogota od ateliéru Colab-19 (Design by: Colab-19; Management and Coordination: SCA (Colombian Society of Architects) + Taller Architects; Collaborators: Layher Scaffolding + IPES Bogota + Henry Gualdron + Alcaldía de Bogotá + Secretaría de Desarrollo Bogotá.) (Zdroj: Colab-19, autor fotografie: Alberto Roa)

ALHAMBRA'S CROSS

Po oznámení reštrikcií a obmedzení pre veľkonočné bohoslužby sa autori z ateliéru Colab-19 rozhodli o oslovenie miestnej arcidiecézy a na základe už nadviazaných vzťahov s dodávateľmi vytvoriť priestor, kde by bolo možné pre veriach absolvovať veľkonočné bohoslužby. Navrhovaná kaplnka bola realizovaná počas veľkonočného týždňa v roku 2021 v meste Bogota v Kolumbii. [5]

Tento pavilón bol vytvorený z iného druhu stavebnej konštrukcie ako predchádzajúce prezentované príklady – z debniacich stojok, ktoré sú využívané pri betónovaní stropných dosiek. Konkrétne typy prvkov, ktoré boli v projekte využité bývajú už častokrát vyradované z procesu, z dôvodu modernizácie postupov a potrebných prvkov. Autori preto experimentovali s využitím týchto stavebných prvkov, ktoré máme v súčasnosti globálne v prebytku a s demonštrovaním ich možného vhodného uplatnenia v budúcnosti.

Pavilón má pôdorysný tvar gréckeho kríža, s relatívne husto umiestnenými stojkami, ktoré svojím tvarom dodávajú objektu pri pohľadoch skulpturalitu. Snaha o čiastočné oddelenie tohto, stále exteriérového, priestoru a vytvorenie čiastočnej intimity bolo vytvorené zavesenými pásmi bielej tkaniny, pre spresnenie ide o sieťku proti komárom.

Napriek použitiu konštrukčných stojok, môžeme konštatovať, že objekt pôsobí kultivovane a vytvára adekvátny rámec pre duchovnú funkciu a nadviazanie pokoja potrebného pre rozjímanie.

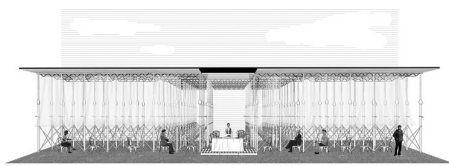
Riešenie je z hľadiska univerzálneho dizajnu skoro úplne bezbariérové. Pavilón je umiestnený priamo na teréne, čím nevytvára žiadnu ďalšiu bariéru

⁴ Tento článok vzniká v rámci projektu PUN: Podpora univerzálneho navrhovania, kód projektu 312041APA3. Projekt je realizovaný vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

⁵ Ako viacerí autori diskutujú, mobilnú architektúru môžeme taktiež vo svojej podstate považovať za dočasnú. Autor Kevin Haley tvrdí: „Akonáhle ju (architektúru) premiestnite do nového kontextu, stane sa opäť novou.“ [2]

⁶ Dopad takýchto riešení bol vždy síce evidentný, ale ťažšie kvantifikovateľný (pokiaľ so sebou neprinášali funkciu predaja alebo priamej propagácie a marketingu produktu, kde bolo do istej miery možné vyhodnotiť ich dopad aj merateľnými ukazovateľmi). Pri realizáciách, ktoré sa vyznačovali len spoločenským dopadom na aktivizáciu okolia, upevnenie komunity išlo častokrát o pocitové vyhodnotenie dopadu. Ako ďalej píše autorí Rudolf Látečka a Vladimír Šimkovič: „Ako všetky umenia, tak aj architektúra svojou fyzickou existenciou vyvoláva na človeka pôsobenie, ktoré sa len čiastočne dá racionálne zhodnotiť. Následný racionálny popis mimoracionálnych (metaforických) aspektov je všetkým zrozumiteľný napriek tomu, že nie je jasné, ako sa k nemu prišlo. Úvahy tohto typu tradične patria do sféry zložitých kunsthistorických a fenomenologických prístupov, obecne popisujúcich inak ťažko definovateľné vzťahy. Nový impulz do tejto problematiky vniesli nové digitálne nástroje, ktoré umožňujú do určitej hĺbky merať emocionálne pôsobenie prostredia. Tým sa otvorili nové obzory nielen pre architektúru, ale aj pre veľa odvetví činností, skúmajúcich vzťah subjektu a okolitého sveta.“ Nové technológie nám vedia poskytnúť aj v tejto kategórii presné ukazovatele. Pri ďalšom rozšírení používania týchto prostriedkov a ich širšom sprístupnení, môžu prispieť aj k presnejšiemu odôvodneniu implementácie dočasných riešení do prostredia. [8]

pre užívateľov, každopádne presbytérium, priestor pre kňazov je čiastočne bariérový vyzdvihnuté. Táto bariéra je veľmi jednoducho odstrániteľná. Zariaďovacie predmety sú plne mobilné a ponúkajú tak možnosti na usporiadanie podľa potrieb návštevníkov.

Obr. 5.: Dočasná intervencia – Kaplnka Alhambra's Cross (Zdroj: Colab-19)

Obr. 6.: Dočasná intervencia – Kaplnka v čase pandémie v meste Bogota od ateliéru Colab-19 (Design, management, and coordination by: Colab-19; Supported by: SCA (Colombian Society of Architects); Collaborators: Equinorte Concrete framework system + Arquidiocesis de Bogota + CESCA + Alcaldía de Bogotá) (Zdroj: Colab-19, autor fotografie Alberto Roa)

ZÁVER

Rafaella Laezza sa vo svojej publikácii Codes of the temporary Manifesto for architecture pýta: „Môže byť architektonický výskum stále smerovaný len k štúdiu a prehlbovaniu princípov architektúry? Môže byť dočasná, efemérna, mutantná budova, fungujúca v minimálnom nastavení privilegovaným miestom našej pozornosti?“ [4] [7]

Neformálne riešenia môžu byť veľmi cenným indikátorom potenciálu a možností v priestore. Napriek svojmu limitovanému časovému rámcu, môžu za sebou zanechať stopu v premýšľaní zmien priestoru, ktoré môžeme promptne a plne udržateľne v priestore vytvoriť.

Prezentované realizácie napriek svojej malej plošnej rozlohe (maximálne 350 m²) dokázali pozitívne ovplyvniť priestor, doplniť žiadúcu kapacitu, vytvoriť rámec pre podujatia a stretávanie sa. Napriek tomu, že jedným z primárnych formujúcich faktorov bola snaha o zabezpečenie odstupu a vymedzenie priestoru rešpektujúc platné pravidlá, ale aj bezpečie užívateľov, môžeme konštatovať, že okrem toho aj preukázateľne aktivizovali svoje okolie.

Malá vzorka projektov uskutočnených počas pandémie síce nedáva priestor na generalizáciu záverov, každopádne, selekcia príkladov z jednej lokality, tesne časovo po sebe nasledujúcich, demonštruje to, že princíp doplnenia prostredia dočasnými stavbami sa preukázal ako vhodný, ľuďmi, samosprávou, ale aj donormi oceňovaný a vyhodnotený ako prínosný⁶ pre komunitu, čomu nasvedčuje jej opakovanie.

Nielen na pozadí pandémie a z nej vyplývajúcej potreby netypických objektov a zázemí, ale aj pri súčasnom enormnom zvyšovaní cien stavebných materiálov, inflácii a obavách z nástupu recesie sa riešenia malej mierky, ktoré dokážu generovať veľký spoločenský, ale aj ekonomický prínos, javia ako jedno z vhodných riešení pre implementáciu do verejného priestoru ale-

bo krajiny. Menšia veľkosť objektov so sebou prináša aspekt ľudskej mierky, jednoduchšieho pochopenia fungovania a stotožnenia sa. Objekty tvorené z tradičných materiálov pri svojej malej mierke, prípadne možnosť opätovného použitia stavebných materiálov alebo objektu samotného⁵ ponúkajú dostupné možnosti bez veľkého ekonomického alebo environmentálneho dopadu na životného prostredie.

Aktivity generujúce sa v takto vytvorených objektoch nemôžeme porovnávať s fungovaním v interiéri – dočasné pôsobenie v priestore so sebou prináša nielen logickú exkluzivitu, vyplývajúcu z limitu času, ale aj náhľad na priestor primárne fungujúci v inom nastavení a usporiadaní z novej perspektívy. Dochádza tak k stimulovaniu verejnosti, ktoré dopomáha k pozitívnemu formovaniu komunit a udržateľnejšiemu verejnému životu.

PRAMENE/POUŽITÉ ZDROJE

[1] J. Bencová, Efemérna architektúra alebo variant časových konceptov, keď priestory kolabujú, in: Projekt: 02/2010, Bratislava, 2010, pp- 4-14.

[2] C. St HILL, This is Temporary: how transient projects are redefining architecture. RIBA Publisher, Londýn, 2016

[3] P. Oswald, K. Overmeyer, P. Misselwitz, Urban Catalyst: The power of temporary use. DOM publishers, Berlín, 2013

[4] Information on <https://www.archdaily.com/961166/12-key-principles-for-an-effective-urban-response-during-covid-19>

[5] Texty a fotografie poskytnuté architektmi štúdia Colab-19 (Germán Bahamón a Alejandro Saldarriaga), autormi predmetných diel, v digitálnej podobe prostredníctvom elektronickej komunikácie dňa 24.1.2022

[6] N. Filová, L. Rollová, Human Centered Design of a children's museum, in: SWS Journal of Social Sciences and Art, Issue 2/2019, DOI 10.35603/SSA2019/ISSUE2.06, pp.67-80

[7] R. Laezza, Codici del temporaneo Manifesto di Architettura – Codes of the temporary Manifesto of Architecture, first ed., Lettera Ventidue, Siracusa, 2018

[8] R. Látečka, V. Šimkovič, Imaginery worlds and architecture, in: 12th Architecture in Perspective, VŠB - Technical University of Ostrava, Ostrava, 2019, pp. 24-27

SKANSKA

PSG Construction a.s.

Title / Název: 14th Architecture in Perspective / 14. Architektura v Perspektivě

Author / Autor: Team of authors / Kolektiv autorů

Publisher / Vydavatel: VŠB - Technical University of Ostrava,
Faculty of Civil Engineering, Department of Architecture

Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava
Fakulta stavební, katedra architektury

Place, published / Místo, rok vydání: Ostrava, 2022

Number of pages / Počet stran: 250

Print / Tisk: VŠB - Technical University of Ostrava / VŠB - Technická univerzita Ostrava

Print run / Náklad: 120 copies / výtisků

ISBN 978-80-248-4646-0

